

Mistä ilmestyi turha tavu?

Kielenkiintoista

Jyväskylän yliopiston
Kielikampuksen asiantuntijat
vastaavat lukijoiden kysymyksiin.

K Mistä ilmestyi turha tavu: mikäköhän, kukakohan, missäköhän, jne.? Yleensähan kieli pyrkii lyhenemään, nasevoitumaan. Ensimmäisen kerran kuulin tämän 80-luvulla lastenohjelmassa tv:ssä, jos oikein muistan.

Tuula Taskinen

V Kieli itsessään ei pyri varsinaisesti mihinkään, kielen käyttäjät sen sijaan pyrkivät. Tässä ilmiössä voi olla kyse tietynlaisesta varauksellisuudesta: eri liitepartikkeleilla (-ko ja -han) on erilaisia pääsanaansa (mikä, missä) muokkaavia ominaisuuksia. Esimerkiksi -han-liitepartikkelin tehtävistä suomessa on paljon tutkimuksia.

Sillä voidaan esimerkiksi osoittaa tieto keskustelijoille jo yhteiseksi tai vaikkapa muis-tinvaraiseksi, mistä lienee kyse esimerkissä "missäköhän"?

Kieli saattaa siis yhtä lailla pidetä käyttäjänsä tarkoitusten mukaan, vaikka kielen pitkäaikaista kehittymistä tavallisesti leimaakin taloudellisuus, lyheneminen, kuten kysyjä näkyy tietävänsä. Hiukan epäselväksi jäi, mitä tavua kysyjä pitää erityisen turhana, mutta oletimme, että viimeistä.

Mia Halonen & Helena Mackay, Soveltavan kielentutkimuksen keskus

K Miksi puhekielen kysymys "Kuka mulle soitti" on muuttunut muotoon "Ketä mulle soitti"? Miten kieli voi rappeutua näin pahoin? Nimim. "Kysyjä"

V Uskoisimme, että kysyjä nyt hiukan provosoi meitä nimittämällä tätä jo kauan ihmisiä ärsyttänyttä ilmiötä rappeutumiseksi, mutta pysytään asialinjalla. Ainakaan kaikille ja kaikille tämä kysymysmuoto ei ole levinnyt, mutta ilmeisesti se kuuluessaan osuu kysyjän korvaan.

Kyse ei ole rappeumasta vaan yhdestä etelähämäläismurteiden piirteestä. Esimerkiksi useita ärsyttävä Helsingissä puhuttava kielimuoto perustuu paljolti erilaisille hämäläismurteiden piirteille, ja tämä

piirre kuuluu edelleen Helsingin puhekielen. Koska Helsinki ja pääkaupunkiseutu taas yleisemminkin on selvästi eniten näkyvissä (ja kuuluvissa!) valtakunnan mediassa, muuttoa saattaa kuulla sen todellista esiintymämäärää enemmän.

Lisäksi erilaiset "helsinki-läisyydet" tuntuvat ärsyttävän alueen ulkopuolella. Rappeutumisen suhteen ymmärrämme lukijaa siinä mielessä, että oikeakielisyyssnormeihin, joihin esimerkiksi kirjoitetut asiatekstit nojaavat, kuuluu muoto "kuka" eikä muotoa "ketä" hyväksytä. Suullisena kieli elää kuitenkin huoltajista huolimatta omaa elämäänsä meidän kaikkien suussa ja vaikutuksesta.

Mia Halonen & Helena Mackay, Soveltavan kielentutkimuksen keskus

Sinulla on nyt mahdollisuus jakaa mieltäsi askarruttavia kysymyksiä kanssamme mm. kieleen, kielenkäyttöön, kielenoppimiseen, kielenopetukseen, kieliopittikkaan, monikielisyysyteen ja monikulttuurisuuteen liittyvistä aiheista. Lähetä kysymyksesi omalla nimellä tai nimimerkillä varustettuna osoitteeseen: kielikampus@jyu.fi tai Kielikampus PL 35 (P) 40014 Jyväskylän yliopisto.